

afkomstig van spionagegroepen welke zij òf zelf gevormd hadden òf bij welke zij konden aanhaken. De Centrale Inlichtingendienst kreeg van die inlichtingen slechts die toegezonden welke van niet-militaire aard waren.¹

De CID had wellicht meer kandidaten aan *MI-6* kunnen overdragen als hij ruimere medewerking had gekregen van de ministers Dijkhoorn en Furstner. Furstner die met van Hamel (begin oktober '40 gearresteerd, in juni '41 gefusilleerd) een veelbelovende marine-officier verloren had, was huiverig, krachten uit de marine af te staan, en Dijkhoorn gaf alle geschikte kandidaten aan Laming (*SOE*) door – hulp aan zijn vijand van 't Sant wees hij af; in een bepaald geval kon ook de interventie van minister-president Gerbrandy niet baten.

Vermeldenswaard is voorts dat begin '41 een operatie op touw gezet werd om een geheime agent via Sjanghai en Moskou naar bezet Nederland te sturen. Dit was mr. C. L. W. Fock, die een aantal jaren in Oost-Afrika de Holland-Afrika-Lijn vertegenwoordigd had. Fock had zelf zijn plan bedacht. Zijn voornemen was, van bezet Nederland uit een verbinding met Engeland op te bouwen; Nederland wilde hij bereiken door, zogenaamd als gemachtigde van Indische scheepvaartmaatschappijen, in bezet gebied te gaan bespreken hoe in schepen die daar voor die maatschappijen in aanbouw waren, bepaalde veranderingen konden worden aangebracht. Een slimme 'cover-story'! Fock voerde in Londen de nodige besprekingen met de koningin, van 't Sant en *MI-6*, vertrok begin februari '41 naar Indië en vandaar begin mei naar Sjanghai waar hij, gedekt door brieven van Indische scheepvaartmaatschappijen welke hij via de gouverneur-generaal verkregen had,

¹ In september '41 bestond de ministeriële Commissie-Terugkeer uit Gerbrandy, van Boeyen en Furstner. In een vergadering van de commissie die in het begin van die maand plaatsvond (in bezet gebied bevonden zich toen de spionage-agenten Schrage en Alblas) vroeg van Boeyen, 'of de juiste personen seinen en of men dit controleert.' Gerbrandy antwoordde: 'Dat is zeer moeilijk; alleen de Engelsen vangen op.' Van Boeyen: 'Krijgt u althans deze berichten?' 'Minister Gerbrandy', aldus de notulen, 'antwoordt ontkennend; maar er zijn er over' (d.w.z. er zijn agenten overgekomen). 'Minister Furstner zegt dat hij één mededeling kreeg: bedankje voor benoeming met 'Lang leve de koningin!'' (wij nemen aan dat Furstner die zes weken tevoren tot minister benoemd was, een *feliciteatie* gekregen had, afgezonden door Schrage's marconist Zomer die immers adelborst was). 'Minister van Boeyen acht dit een ernstig vacuüm. Wij moeten alle inlichtingen krijgen omdat wij ze het best kunnen beoordelen.' (Commissie Terugkeer: Notulen, 8 sept. 1941)

Van Boeyens laatste opmerking lijkt ons niet juist: in die tijd waren bijna alle ontvangen inlichtingen van militaire aard en die konden door de Engelse militaire instanties beter beoordeeld worden dan door de Nederlandse.